Lukutaitoa ja -intoa on tuettava kansallisin toimin

Sari Hyytiäinen
puheenjohtaja
Äidinkielen opettajain liitto ry

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto

15.11.2019

Luku- ja kirjoitustaidon merkitys ja nykytilanne

- Hyvä, toimiva luku- ja kirjoitustaito on aivan keskeinen elämänhallinnan ja yhteiskunnassa toimeen tulemisen väline.
- Hallitusohjelman tavoitteena on kansan koulutustason nostaminen, jonka pohja on hyvässä luku- ja kirjoitustaidossa.
- Lukeminen ja kirjoittaminen ovat tekstien monimuotoistumisen myötä tulleet yhä tärkeämmiksi ja haastavammiksi.
- Useat tutkimukset osoittavat, että suomalaisten luku- ja kirjoitustaidon taso on vahvasti eriytymässä (esim. Pisa, PIRLS). Tämä on näkynyt koulun arjessa jo pitkään.

- Pohja luodaan varhaislapsuudessa (lapsille ääneen lukeminen, kirjastovierailut yms.; neuvolat mukana tiedottamassa, Lukukeskuksen *Lue lapselle* -hanke)
- Lukuinnon herättäminen on tärkeää -> sanataiteen menetelmät, varhaiskasvatuksen ja luokanopettajien koulutus ja materiaalit
- Peruskoulussa ja toisella asteella luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen vaatii riittävästi monipuolista, ikätasolle sopivaa luettavaa – kirjoja ja lehtiä, jotka ovat helposti saatavilla. Koulukirjastotoiminta onkin tärkeää, mutta tällä hetkellä erittäin epätasaisesti järjestettyä.

-> *Koulun kirjastotoiminnan* vaihtoehtoja: koulu yleisen kirjaston yhteydessä, oma koulukirjasto tai luokkakirjastoja

- *Koulun ja yleisen kirjaston yhteistyö* mainitaan uudessa kirjastolaissa.

  Koululle kirjastolta apua

  - aineiston hankinnassa
  - tiedonhaun opastuksessa
  - kirjavinkkauksessa
  - koulukirjaston perustamisessa ja hoidossa. Kirjasto huolehtii myös koulujen kirjastoista.
- Luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen on koko koulun haaste (uudet opetussuunnitelmat).
- Kaikki opettajat ovat myös tiedonalansa kielen (kielitietoisuus) ja monilukutaidon opettajia.

Toimenpiteitä

* *Lukuliikkeen* suuntaviivojen mukaisten toimien jatkaminen

➢ *Lukuliike koulussa* osaksi *Uusi peruskoulu* -ohjelmaa *Liikkuvan koulun rinnalle*

- *Valtakunnalliset ja paikalliset rakenteet*:

- Opetuksen ja kulttuuri- sekä kirjastoalan *asiantuntijaryhmä koordinoimassa (eri oppiaineiden edustus)*
- *Kansallinen strategia*, joka antaa tavoitteet paikalliselle työlle
- *Valtakunnallinen koordinaattori ja Lukuliike koulussa -henkilökunta*

- *Kuntien tietostrategiat*
- *Lukutaitolähettiläiden (esim. tutoropettajien) kouluttaminen*
- *Kunnissa moniammatillinen ohjausryhmä, koulun ja kirjaston yhteistyöstä vastaava informaatikko tai kirjastonhoitaja, koulujen kirjastovastaavat*
- Oma *verkkosivusto*

➢ *Kunnille pysyvää rahoitusta Lukuliike koulussa -toimintaan (*väh. saman verran kuin *Liikkuvaan kouluun)*

- Peruskoulun ja toisen asteen ryhmäkokoja on pienennettävä.
- Ammatillisessa koulutuksessa on huolehdittava, että äidinkielen opetus toteutetaan ensisijaisesti lähiopetuksena ja siihen varataan kelpoisen äidinkielen opettajan resurssia.
- Olisi tutkittava laajasti toisen asteen opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaitojen oppimistuloksia, varsinkin ammatilliselta puolelta, jotta voidaan tehdä tehokkaita korjaustoimia.

Mitä on jo tehty?

- Ministeri Grahn-Laasosen nimittämä *Lukutaitofoorumi* julkaisi *Lukuliikkeen* suuntaviivat syksyllä 2018.
- Lukukeskuksen koordinoima huomio- ja motivointikampanja *Lukuliike koulussa* peruskouluissa eri puolilla Suomea syksyllä 2018 ja keväällä 2019
- Yhteistyö mm. kirjastojen, Äidinkielen opettajain liiton, Lastenkirjainstituutin ja sanataideyhdistysten kanssa
- Koordinaattorit suomen- ja ruotsinkielisellä puolella
- *Lukuliikkeen seurantaryhmän* työ jatkuu vuoden 2020 loppuun.

Mitä ensi vuonna?

- *Lukuliike koulussa* jatkaa koulun ja kirjaston yhteistyötä tehostamalla

➢ *Pilottihanke* 20 peruskoulussa (koulut valitaan Lukuliike koulussa -aloituskampanjaan hakeneista)

➢ *Koordinaattorit* suomen- ja ruotsinkieliselle puolelle ja tukihenkilöstö

➢ Eri oppiaineiden edustajista koostuva *työryhmä* suunnittelemaan

➢ *Rahallista tukea* pilottikouluille esim. kirjojen ja lehtien hankintaan ja täydennyskoulutukseen

➢ *Lukutaitolähettiläiden (esim. tutoropettajien kouluttaminen)*

- Äidinkielen opettajain liiton toisen asteen opiskelijoille suunnatun *Nuori Aleksis -kilpailun* rinnalle *Nuori Aleksis yläkoululaisille*, jossa valtakunnallinen raati lukee ed. vuonna julkaistuja nuortenkirjoja.
- Koko yhteiskunnan tuki ja yhteistyö on tärkeää lukemista ja lukuintoa edistävän kulttuurin luomisessa!

Kiitos!